

Вирджиния Улф – „Стаята на Джейкъб“

„Така че, разбира се – написа Бети Фландърс и заби пети по-надълбоко в пясъка, – не ни остава нищо друго, освен да си тръгнем.“

Бледосиньото мастило полекичка се събра на върха на златния ѝ писец и се разля в точка, защото на това място писалката ѝ засече, очите ѝ се вторачиха и бавно се наляха със сълзи. Целият залив затрептя; фарът се олюля и на нея ѝ се стори, че мачтата на малката яхта на господин Конър се огъна като восъчна свещ на слънце. Побърза да премигне. Злополуките са нещо ужасно. Премигна пак. Мачтата се изправи, вълните възвърнаха обичайния си ход, фарът се изправи, но петното се беше уголемило.

„...нищо друго, освен да си тръгнем“ – прочете тя.

– Ами щом на Джейкъб не му се играе (сянката на Арчър, най-големия ѝ син, падна върху листа за писма, синееше на фона на пясъка и тя усети хлад – вече беше трети септември), щом на Джейкъб не му се играе. ...какво ужасно петно! Сигурно е станало късно.

– Къде е това малко досадно момче? – извика тя. – Никъде не го виждам. Бягай да го намериш. Кажи му веднага да дойде.

„...но за щастие – продължи да пише тя, без да обръща внимание на точката, – май всичко се нареди благополучно, нищо че сме се наблъскали като сардели, а и бяхме принудени да оставим детската количка, която хазайката, естествено, не ни разреши...“

Такива бяха писмата на Бети Фландърс до капитан Барфут – много замазани от сълзи страници. Скарбъро е на разстояние седемстотин мили от Корнуол: капитан Барфут е в Скарбъро; Сийбрук е мъртъв. Поради сълзите ѝ всички гергини в градината ѝ се люшнаха на червени талази, стъклената оранжерия засия и я заслепи, накичи кухнята с блещукащи ножове и накара госпожа Джарвис, съпругата на енорийския пастор, заслушана в църковните химни, да си помисли, докато госпожа Фландърс стоеше ниско приведена над главите на малките си момчета, че бракът е крепост, а вдовиците се лутат самотни в полето, събират камъни и тук-таме останки от златните житни класове, самотни и незакриляни, клетки същества. Госпожа Фландърс беше вдовица от две години.

* * *

– Джей-къб! Джей-къб! – провикна се Арчър.

Госпожа Фландърс изписа „Скарбъро“ върху плика и дръзко драсна една черта под името; това беше родният ѝ град, пъпът на вселената. Ами пощенска марка? Взе да рови в чантата си, после я обърна наопаки и цялата я изгърси, продължи да тършува в скута си, и то така трескаво, че Чарлс Стийл, с панамената си шапка на главата, се спря и четката му за рисуване увисна във въздуха.

Като мустачките на някое раздражено насекомо, тя видимо потрепери. Ето, жената пак се размърда, всъщност май дори се кани да се изправи, о, дяволите да я вземат! На бърза ръка мацна върху платното едно виолетово-черно петно. Защото пейзажът го изискваше. Беше твърде блед – сивите тонове преливаха в светлолилави и една звезда или бяла чайка стоеше ей така просто лепната, – твърде блед, както обикновено.

Критиците ще кажат, че е безличен, тъй като беше още неизвестен и участието му в изложби беше скромно; беше любимец на децата на хазайката, носеше кръстче на верижката на джобния си часовник и се чувстваше предоволен, когато хазайките одобряваха картините му, което почти винаги се случваше.

– Джей-къб! Джей-къб! – провикна се Арчър.

Раздразнен от този шум, въпреки че обичаше децата, Стийл топна четката си в тъмните малки купчинки върху палитрата.

– Видях брат ти... видях брат ти – каза и кимна, докато Арчър го отминаваше бавно, влачеше лопатката си и се намръщи срещу възрастния очилат господин. – Ей там, при скалите – измърмори под носа си, захапал четката между зъбите си, за да изстиска малко естествена сиена, като не сваляше очи от гърба на Бети Фландърс.

– Джей-къб! Джей-къб! – провикна се Арчър и след миг продължи неохотно напред.

В гласа се долови необикновена тъга. Безтелесна, безстрастна, излетя в света самотна, не получи ответ, разби се в скалите... така прозвуча.

Стийл се намръщи, но остана доволен от ефекта, който произведе черното – представляваше точно тази нотка, която придаде цялост на останалото. „Значи, човек може да се научи да рисува и на петдесет! Да вземем Тициан...“ и след като откри точния нюанс, вдигна поглед и за свой ужас забеляза облак над залива.

Госпожа Фландърс се надигна, бръсна връхната си дреха от едната страна, после от другата, за да изтупа пясъка, и взе черния си слънчобран.

* * *

Скалите бяха от онези непоклатимо здрави, кафяви или по-скоро черни скали, изникнали от пясъка като нещо примитивно. Грапави от полепналите по тях изпочупени черупки от миди и тук-там покрити с кичури изсъхнали водорасли, така че едно малко момче трябваше доста да се понапъгне, за да си внуши, че върши геройство, преди да ги покатери.

А там, най-отгоре, имаше вдлъбнатина, пълна с вода и с пясък на дъното; нещо пихтиесто беше полепнало от едната ѝ страна, както и няколко миди. Риба се стрелна и прекоси водата. Краищата на жълто-кафеникавите водорасли потрепериха и ето че се показа рак с опалова черупка...

– О, какъв е голям! – пророни Джейкъб.

...И пое с тънките си крачета по пясъчното дъно.

Сега! И бързо пхна ръката си във вира. Ракът беше студен и много лек. Но водата беше пълна с пясък и докато се свличаше надолу и тъкмо се канеше да скочи, притискайки кофичката пред гърдите си, изведнъж зърна едни огромни мъж и жена с много червени лица, проснати неподвижно един до друг.

Огромните мъж и жена (вече се стъмваше рано) лежаха неподвижно, проснали под главите си носни кърпи, един до друг, на няколко фута от морето, докато две-три чайки грациозно прелетяха над приливните вълни и кацнаха близо до обувките им.

Големите червени лица, положени върху цветните носни кърпи, зяпаха Джейкъб. Джейкъб също ги зяпаше отгоре. После, внимателно придържайки кофичката си, той скочи решително и тръгна да се отдалечава отначало доста безгрижно, но после все по-забързано, докато разпенените вълни го застигаха и той току свърваше, за да ги избегне, а чайките литнаха съвсем пред него, понесоха се за кратко и пак се приземиха малко по-нататък. Голяма черна жена седеше на пясъка. Той се затича към нея.

– Нани! Нани!

Извика думите сякаш през плач на гребена на ускорения си дъх.

Вълните се плискаха около нея. Оказа се скала. Покрита с водораслите, които пукат, като ги стиснеш. Почувства се като изгубен.

Застана намясто. Лицето му придоби спокоен вид. Замалко да се развика, когато сред черните пръчки и слама точно под скалата забеляза един цял череп – може би на крава, ама съвсем истински череп с всичките си зъби. Разхленчи се, но някак отнесено, продължи да тича нататък и по-нататък, докато държеше черепа в ръце.

– Ето го! – извика госпожа Фландърс, появи се иззад скалата и след няколко секунди закри целия ширнал се плаж. – Какво държиш в ръцете си? Пусни го веднага, Джейкъб! Хвърли го, чуваш ли! Знам, че е нещо отвратително. Защо не остана при нас? Лошо момче! Сега остави това нещо на земята. Елате и двамата.

Тя се завъртя, хвана Арчър с едната си ръка, а с другата затърси да улови Джейкъб. Но той се наведе рязко и вдигна овчата челюст, която се беше откъснала.

Госпожа Фландърс поклащаше чантата си, стискаше слънчобрана, държеше ръката на Арчър и разказваше историята за барутната експлозия, в която бедният господин Кърноу беше изгубил окото си; бързаше нагоре по стръмната пътечка и през цялото време усещаше, че някъде дълбоко в душата ѝ се е загнездило безпокойство.

Там, на пясъка, далеч от влюбените, остана да лежи черепът на старата овца без челюстта си. Чист, бял, загладен от вятъра, излъскан от пясъка, по цялото крайбрежие на Корнуол нямаше по-незамърсено парче кокал. Морската бодлива зеленика ще прорасне през очните му гнезда; ще стане на прах или пък някой хубав ден играч на голф ще го уцели с топката си и ще вдигне малко прахоляк. „Но не и когато си под наем – помисли си госпожа Фландърс. – Истинска лудост е да тръгнеш толкова надалеч с малки деца. Няма пукнат мъж, дете да ти помогне с детската количка. А Джейкъб е толкова недисциплиниран, станал е толкова твърдоглав.“

– Хвърли го, скъпи, хвърли го – каза му, като излязоха на големия път, но Джейкъб само се сгърчи и го скри зад гърба си; излезе вятър, тя извади иглата от шапката си, погледна към морето и я забодде отново. Вятърът се усилваше. Вълните излъчваха тревога, като нещо живо, нещо неспокойно, което очаква над него да изплющи камшик, или като вълни пред буря. Рибарските лодки се накланяха до самата повърхност, аха да загребат от водата. Бледа жълтеникава светлина прониза моравото море и се скри. Фарът светна. – Хайде де! – подкани ги Бети Фландърс.

Слънцето блестеше право в лицата им и позлатяваше големите къпини, които се поклащаха между листата на зеления плет и Арчър се опитваше да ги откъсне, докато минаваха покрай него.

– Момчета, не се бавете. Нямам с какво да ви преоблека – каза Бети и ги задържа подире си; обзе я безпокойство, докато гледаше просналата се напред мъртвобледа земя, проблясваща откъм градинските оранжерии с внезапни искри на фона на жълтата и черната променливост на пламтящото слънце; тази невероятна възбуда и жизненост на природата разтърси Бети Фландърс, накара я да се размисли за всякакви отговорности и опасности.

Стисна ръката на Арчър. Продължи да крачи тежко нагоре по хълма.

– Какво ви бях казала да помните? – попита.

– Не знам – отговори Арчър.

– Ами и аз не знам – отговори Бети простичко и шеговито и кой може да отрече, че тази празнота на ума, когато е съчетана с щедрост, майчина духовитост, с бабини деветини, наслуки подхвърлени думи, с моменти на удивителна дързост, чувство за хумор и сантименталност, кой ще отрече, че в това отношение всяка жена е по-приятна от който и да е мъж?

Да, Бети Фландърс, да започнем с нея.

Ръката ѝ вече почиваше върху градинската порта.

– Месото! – извика и спусна резето.

Беше забравила месото.

Ребека стоеше на прозореца.

Голата предна стая на госпожа Пиърс се виждаше като на длан в десет часа вечерта, когато силната газена лампа бе поставена по средата на масата. Ярката светлина огряваше и градината, прекосяваше я напъйко, падаше върху детска кофичка за игра и една лилава богородичка, преди да стигне до зеления плет. Госпожа Фландърс беше оставила нещата си за шиене върху масата. Виждаха се големи бели памучни макари и очила с метални рамки, несесер с игли, както и кафява прежда, увита около стара пощенска картичка. Виждаха се езерен камъш и броеве на „Странд“, а върху линолеума имаше пясък от обувките на момчетата. Една дългоножка кръстосваше от ъгъл до ъгъл, докато накрая се блъсна в глобуса на лампата. Вятърът довяваше силни пориви от дъжд, които шибяха прозореца и огрени от светлината, засияваха в сребристо. Едно листо почука по стъклото – набързо и настоятелно. В морето бушуваше ураган.